ujforum_63b.qxp 4/27/2007 2:46 PM Page 3

Románia az euró felé vezető úton

SZÉKELY IMRE

A csatlakozási tárgyalások elkezdése óta (2000) hét év telt el. A Román Nemzeti Bank (RNB) által valószínűnek tartott euróbevezetés időpontjáig még ugyancsak hét évnek kell eltelnie. Ilyen tekintetben Románia felúton tart az egységes európai pénz bevezetésének folyamatában. Az elmúlt hét év – amint az alábbi sorok is bemutatják – jelentős gazdasági fejlődés jegyében telt el, olyan körülmények között, amikor a nominális konvergenciamutatók folyamatosan javultak. Az elkövetkező hét évben, a reálgazdasági felzárkózás érdekében, ugyancsak gyors gazdasági növekedésre van szükség, ellenben ennek a növekedésnek úgy kell megvalósulnia, hogy közben egyes nominális konvergenciamutatók szinten maradjanak (az államháztartási szféra mutatói), mások pedig tovább javuljanak (elsősorban az inflációs mutató).

Annak ellenére, hogy a nominális kritériumokat tekintve Románia valószínűleg akár egy pár éven belül is bevezethetné az eurót, ez a jelentős reálgazdasági különbségek miatt nem segítené a feszültségmentes, gyors gazdasági felzárkózást. Ilyen tekintetben megalapozottabb és reálisabb az RNB által valószínűsített 2014-es romániai euróbevezetés.

1. Az integráció formái és Románia helyzete

Románia és az Európai Unió[1] között már a 60-as évek végén hivatalos kapcsolat jött létre azáltal, hogy a két fél tárgyalásokat kezdett különböző romániai élelmiszertermékek és ipari cikkek vámainak csökkentése érdekében. Az élelmiszertermékekre vonatkozó egyezmény 1974-ben, az ipari cikkekre vonatkozó pedig 1980-ban jött létre.

A gazdasági és politikai rendszerváltást követően 1995-ben Románia elsőként tette le az Európai Uniónál csatlakozási kérelmét. 1998-tól megjelennek a Bizottság által kiadott első éves országjelentések. 2000-től elindulnak a csatlakozási tárgyalások is, amelyeket 2004 decemberében zárnak le a felek. 2005 tavaszán került sor a csatlakozási szerződés aláírására, és a csatlakozás 2007 első napján bekövetkezett.

Az év elején megtörtént hivatalos csatlakozással az integrációs folyamat korántsem

[1] A hivatalos kapcsolat az Európai Gazdasági Közösséggel valósult meg, amelynek a jogutódja az 1993-ban létrejött Európai Unió.

ujforum_63b.qxp 4/27/2007 2:46 PM Page 4

tekinthető lezártnak. Ez csupán egy újabb lépcsője annak a hosszú folyamatnak, amely évekkel ezelőtt kezdődött el. Annak érdekében, hogy meg tudjuk határozni, hol is tart Románia az integrációs folyamatban, tekintsük át az integráció lépcsőit.

Balassa Béla (1961) szerint több integrációs formát is meg lehet különböztetni, amelyek a következők:

– szabadkereskedelmi övezet – a partnerországok között megszüntetik a vámokat és a mennyiségi korlátozásokat, az egyeségben részt nem vevő államokkal szemben minden partnerország saját vám- és kereskedelempolitikát folytat;

– vámunió – a vámok és mennyiségi korlátozások megszüntetése mellett a partnerországok közös kereskedelempolitikát alakítanak ki más államokkal szemben;

– közös piac – a javak és szolgáltatások szabad áramlásán kívül megvalósul a termelési tényezők szabad áramlása is (munkaerőpiac és tőkepiac liberalizálása);

– egységes belső piac – esetén megszűnnek a termékek és termelési tényezők áramlását gátló technikai, gazdaságpolitikai (elsősorban adózási) vagy más formalitások, szabványok miatt fennálló korlátozások, torzítások is;

– gazdasági unió – létrejön a gazdaságpolitikák integrációja is, beleértve a monetáris politika integrációját is;

– politikai unió – a legfontosabb politikai döntések, a törvényhozás (parlament) és végrehajtás (kormányzás) közösségi szinten való működése.

Az EU-15[2] szintjén vizsgálva megállapíthatjuk, hogy az integráció szintje elérte az egységes belső piacot, sőt jelentős mértékben (12 tagállam szintjén) a gazdasági uniót is. A politikai unió létrejötte jelenleg is tartó folyamat. Tehát amikor az EU-15-höz (illetve ma már 26 tagállamhoz) történő integrációt vizsgáljuk, akkor azt kell megállapítanunk, hogy Románia hol tart a gazdasági unióba való integrációs folyamatban.

A 2007. január 1-jén lezajlott csatlakozással Románia és az Európai Unió között teljesen megszűntek a javakra és szolgáltatásokra kivetett vámok, illetve Románia is ugyanazt a kereskedelempolitikát folytatja az Európai Unión kívüli országokkal szemben, mint maga az Európai Unió. Románia és az EU között az integráció elérte a vámuniós szintet. Emellett számos más intézkedést is azonosíthatunk (akár az elmúlt egy évből), amelyek arra hivatottak, hogy az egységes belső piac létrejöttét megvalósítsák. Románia azonban a csatlakozás ellenére még nem része az egységes belső piacnak. A termelési tényezők szabad áramlását átmeneti jellegű korlátozások akadályozzák. A munkaerő áramlását csak bizonyos tagállamok esetében tekinthetjük liberalizáltnak, más államokkal szemben idő-

[2] A keleti bővítés beindítása előtt az Európai Uniót alkotó 15 tagállam, amely nem tartalmazza a 2004-ben és 2007-ben csatlakozott államokat.

ujforum_63b.qxp 4/27/2007 2:46 PM Page 5

leges korlátozások állnak fenn. Hasonló módon földpiaca sem teljesen liberalizált, csak bizonyos feltételeknek eleget tevő jogi és magánszemélyek vásárolhatnak földet korlátolt céllal. Ezek a korlátozások várhatóan maximum hét éven belül, legkésőbb 2014-re fognak fokozatosan megszűnni.

2. A nominális konvergenciakritériumok és Románia helyzete

A gazdasági unióba való integrációnak nemcsak az egységes belső piacba való integráció a feltétele. Emellett az adott tagállamoknak a csatlakozási szerződésben vállalt más kötelezettségeiknek is eleget kell tenniük. Ezek a nominális konvergencia teljesülésére vonatkoznak.

A maastrichti szerződés 109j cikkelye szerint az Európai Központi Bank (az Európai Monetáris Intézet jogutódja) és a Bizottság jelentéseket készít a Tanács számára, amelyben időszakosan értékeli egy adott tagállam előrelépéseit a gazdasági és monetáris unióba, illetve a konvergenciafolyamat fenntarthatóságát. Ezeket az úgynevezett nominális konvergenciakritériumok alapján állapítja meg, melyek a következők:

– magas fokú árstabilitás elérése. Az összehasonlítás alapját a három legalacsonyabb inflációval rendelkező állam átlaga képezi;

– a kormányzati szektor fenntartható pénzügyi helyzete, amely szerint az adott állam nincs túlzott deficiteljárás alatt[3];

– az adott ország pénznemének árfolyama legalább két évig részt vesz az ERM-2-ben anélkül, hogy az árfolyamsáv közepének egyoldalú leértékelésére kerülne sor;

– a hosszú távú nominális kamatlábak konvergenciája.

A fenti kritériumok alapján a Bizottság javaslata alapján a Tanács dönti el, hogy egy adott ország teljesíti-e a fenti kritériumokat az euró bevezetésének érdekében. A maastrichti szerződésben a fent bemutatott kritériumok általánosan vannak megfogalmazva. Ezeknek a kritériumoknak a számszerű értelmezését és részletezését a mellékelt Egyezmények tartalmazzák.

A Romániára vonatkozó további elemzést két részre bontjuk, előbb azokat a kritériumokat vizsgáljuk, amelyek teljesítéséért elsősorban a kormány a felelős, majd azokkal a kritériumokkal folytatjuk, amelyekért a monetáris politikát megtestesítő RNB a fő felelős. Hangsúlyozni kívánjuk, hogy ezen felosztás nem azt jelenti, hogy az adott kritérium teljesítéséért csupán az egyik vagy másik intézmény lenne felelős, hanem a felosztás azt az intézményt azonosítja, amely elsősorban hatni tud az adott feltétel teljesülésére (de nem

[3] A maastrichti szerződés 104c cikkelyének értelmében a túlzott deficiteljárás megkezdése a Tanács hatáskörébe tartozik.

ujforum_63b.qxp 4/27/2007 2:46 PM Page 6

egyedül). Ugyanakkor azt is fontosnak tartjuk pontosítani, hogy ezeknek az intézményeknek a gazdaságpolitikai döntései kihatnak egymásra.

2.1. Az államháztartási pozíció elemzése

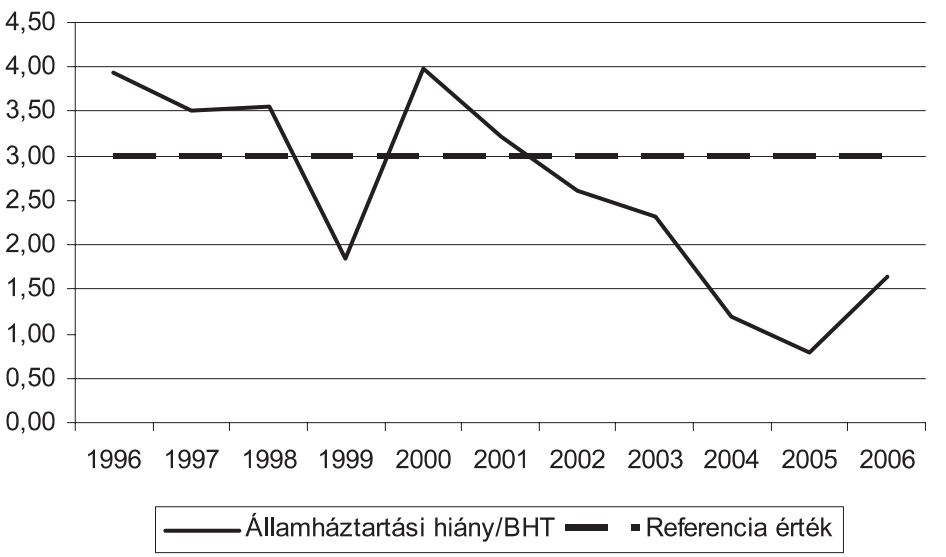
A fentiek értelmében elsősorban a kormány hatáskörébe tartozik a kormányzati szektor pénzügyi helyzetének fenntarthatósága. A maastrichti szerződés 5-ös számú egyezménye meghatározza a költségvetési hiányra és az államadósságra vonatkozó referenciaértékeket:

– az államháztartás hiánya nem haladhatja meg a bruttó hazai termék 3%-át; ennek számításakor figyelembe kell venni nemcsak a központi kormányzat költségvetését, hanem a helyi önkormányzatok költségvetései mellett a társadalombiztosítási alapokat és a külön alapokat is;

– a folyó árakon számolt államadósság nem haladhatja meg a bruttó hazai termék 60%-át.

A fent említett egyezmény második cikkelye pontosítja, hogy a költségvetési hiány és államadósság számításakor az 1995-ös Európai Számlarendszert (European System of Accounts – ESA95) kell használni.

A fenti metodológia alapján számolt, Romániára vonatkozó költségvetési hiányokat az 1. sz. ábra tartalmazza:

Forrás: Román Nemzeti Bank: Éves jelentés 2000–2005 és Havi jelentés 2007/1.

1. sz. ábra. Az államháztartás hiánya a bruttó hazai termékhez viszonyítva és a maastrichti konvergenciakritérium

ujforum_63b.qxp 4/27/2007 2:46 PM Page 7

A fenti ábra adatai alapján megállapíthatjuk, hogy Romániában 2000 után elindult az államháztartási hiány csökkenése. 2002-től Románia folyamatosan eleget tesz ennek a kritériumnak, a 2006-os év lévén az ötödik egymás utáni év, amelyben az államháztartás hiánya a referenciaérték alatt van.

Az államháztartási hiányt befolyásoló tényezőket két csoportba sorolhatjuk. Az egyik csoportba tartoznak a külső, exogén tényezők, amelyek alakulására a költségvetési politikának nincs közvetlen (csupán részben közvetett) hatása. Ebbe a kategóriába soroljuk a reálkamatlábat, az árfolyam alakulását, a reálgazdasági növekedést.

A reálkamatláb csökkenése ceteris paribus csökkenti a költségvetési hiányt, a kamatkiadások csökkenése miatt. A hazai pénznem felértékelődése ugyancsak pozitív irányba befolyásolja a költségvetési egyenleget. A valutában fennálló államadósság lejben kifejezett értékének csökkenése következik be, ami azonos kamatláb és adósságállomány mellett is, lejben számolva, kevesebb kamatkiadással jár. A reálgazdasági növekedés az adóalap reálnövekedése miatt növeli az államháztartás bevételeit, ami ugyancsak pozitív irányba befolyásolja az egyenleget.

A hazai államháztartási hiány csökkenésében egyaránt szerepet játszottak exogén és endogén tényezők.

Az exogén tényezők esetében kiemelendő a kamatkiadások csökkenése. 2000-ben a kamatkiadások a BHT 4,9%-át érték el. A kamatláb fokozatos csökkenése miatt a kamatkiadások súlya jelentősen csökkent az elkövetkező években. 2005-ben már a BHT csupán 1%-át tették ki a kamatkiadások. E jelentős csökkenésben szerepe volt a 2004 novemberében megindult lejerősödésnek is, valamint az államadósság BHT-hez viszonyított arányának a csökkenése is.

Az 1. sz. táblázat a kamatkiadások súlyának csökkenését szemlélteti:

1. sz. táblázat. Kamatkiadás a bruttó hazai termékhez viszonyítva 2000 és 2005 között

Év	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Kamatkiadás/BHT – %	4,9	4,1	3	2,1	1,3	1,0

Forrás: Román Nemzeti Bank: Éves jelentés 2000 -2005

A költségvetési hiány csökkenésében az exogén tényezők mellett az endogén tényezőknek is szerepük volt. A vizsgált periódus alatt a kormányzat kiadásait a bevételeinek függvényében alakította. 2002-ben például az államháztartás hiánya a referenciaérték alatt helyezkedett el annak ellenére, hogy a realizált bevételek jelentősen elmaradtak a ter-

ujforum_63b.qxp 4/27/2007 2:46 PM Page 8

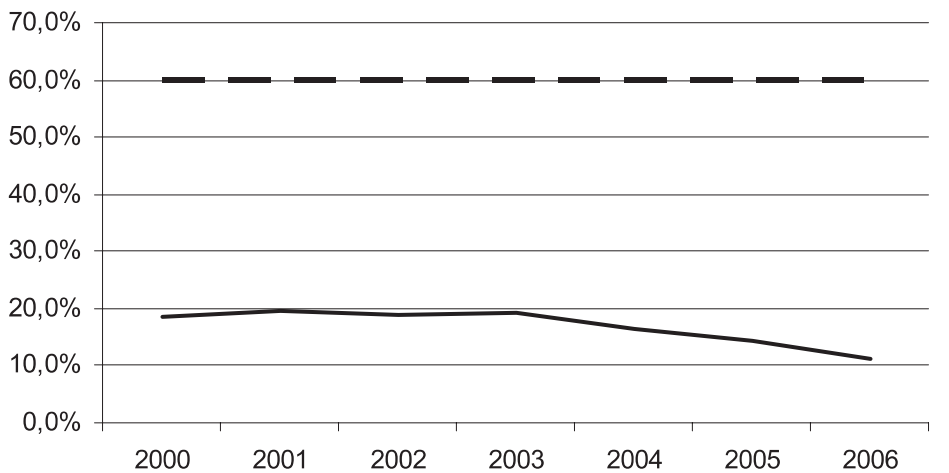
vezett bevételektől, mivel a tényleges infláció csupán 17,8% volt a 22%-os előrejelzéssel szemben. A tervezett államháztartási bevételek a BHT 31,8%-át kellett volna elérjék, de csupán 29,7%-ot értek el. A költségvetési hiány kordában tartása érdekében a kiadásokat ennek megfelelően a kormányzat BHT-arányosan 32,2%-os szintre csökkentette.

A költségvetési hiányhoz hasonlóan az államadósságra vonatkozó mutatók is kedvezőek a nominális konvergenciafolyamat szempontjából.

A 2. sz. ábra az államadósság BHT-hez viszonyított arányát mutatja a 60%-os referenciaértékhez képest.

A bemutatott adatok alapján megállapítható, hogy a hazai BHT-arányos államadósság messze elmarad a referenciaértéktől, csupán 10–20% között ingadozik. A kedvező mutató szoros összefüggésben van a kedvező államháztartási pozícióval. Egy relatív egyensúlyban levő költségvetés minimális hiteligénnyel lép fel a belföldi és külföldi pénzügyi piacokon.

Romániára vonatkozóan a fenti arány csökkenése nem az adósságállomány csökkenése miatt következett be, hanem a BHT-termék gyorsabb ütemű növekedése miatt. Az elmúlt hét évben az állam adósságállománya másfélszeresére nőtt, míg a BHT több mint duplájára (40 milliárd euróról 97 milliárd euróra).

Forrás: Román Nemzeti Bank: Éves jelentés 2000–2005 és Havi jelentés 2007/1.

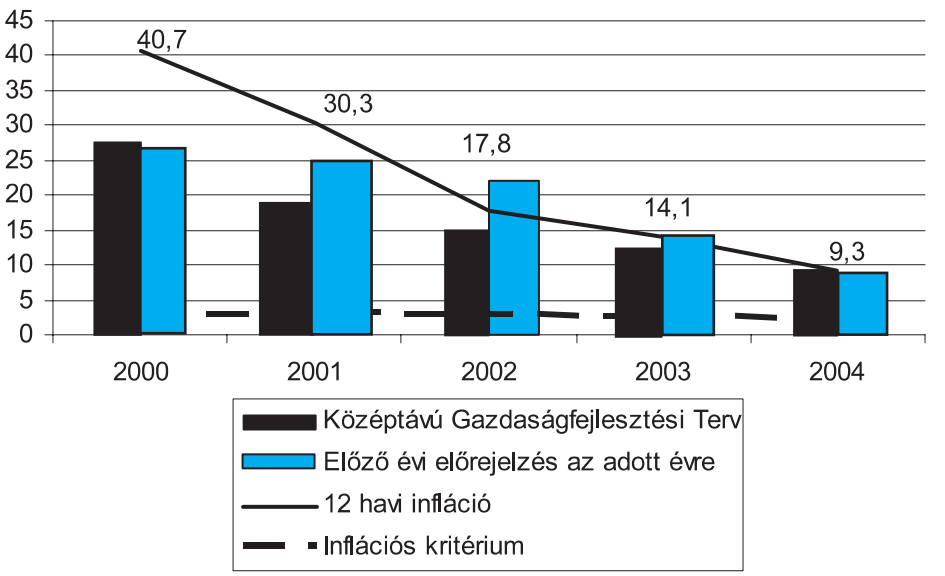
2. sz. ábra. Az államadósság/BHT arány és a maastrichti konvergenciakritérium

2.2. A pénzügyi szférához tartozó mutatók elemzése

A kilencvenes évek hiperinflációs évei alatt a RNB gazdaságpolitikai hitelessége elvásott. A hazai reformok határozottabb újraindulása után, 2000-ben a RNB is meghirdette azon

ujforum_63b.qxp 4/27/2007 2:46 PM Page 9

szándékát, hogy az inflációt csökkentse, 2004-re a 12 havi mutatót egyszámjegyűvé tegye. A 2000 márciusában elfogadott és az Európai Uniónak is bemutatott Középtávú Gazdaságfejlesztési Terv lebontva tartalmazta az éves mutatókat a 2000 és 2004 közötti időszakra. Ennek megfelelően 2000-ben már 27%-ra kellett volna csökkenjen az infláció. A 2000-es 12 havi infláció 40,7% volt, jelentősen meghaladva az előirányzott szintet. 2001-ben hasonló, jelentős különbség észlelhető a Középtávú Gazdaságfejlesztési Terv által előrejelzett 18% és a realizált 30,3% között. A különbség akkor is jelentős, ha a realizált inflációt a 2000 év végi előrejelzéshez hasonlítjuk (25%-hoz).

Forrás: Román Nemzeti Bank: Éves jelentés 2002–2005

3. sz. ábra. A romániai 12 havi infláció és a maastrichti konvergenciakritérium

A 2000-es tervezet túllépése elsősorban a hozzáadott értékadó egységesítése miatt következett be, amely szerint az élelmiszertermékek jelentős részénél a kedvezményes 5%-os adókulcs 19%-ra növekedett. 2000-ben, akárcsak napjainkban, az átlagos fogyasztói kosárban jelentős súllyal szerepelnek az élelmiszertermékek.

A 2001-es inflációs előrejelzés elsősorban a központilag szabályozott árak a tervezettnél gyorsabb ütemű növekedése miatt következett be. A vasúti szállítás ára, a gáz ára 2001-ben megduplázódott. Kiemelkedően magas áremelkedésekre került sor a hőenergia (57%) és a villamos energia (36%) esetében is.

ujforum_63b.qxp 4/27/2007 2:46 PM Page 10

Mindezek ellenére, amint azt a 3 sz. ábra is szemlélteti, a 2000-es és a 2001-es 12 havi infláció kisebb volt az előző évben mért szintnél. Annak ellenére, hogy lassúbb ütemű volt a tervezettnél, mégis sikerült egy dezinflációs folyamatot elindítani. Ebben jelentős szerepet játszott az államháztartási költekezési fegyelem, az államháztartási hiány csökkenése.

Annak ellenére, hogy az előrejelzett értékeket meghaladta a tényleges infláció, a RNB hitelessége nem romlott, hisz a meghatározott értékek nem expliciten vállalt célértékek voltak, hanem csupán előrejelzettek, amely körül a tényleges érték eltérhetett. A RNB kommunikációja az elért eredményekre helyezte a hangsúlyt, és az elért dezinflációt próbálta felhasználni annak érdekében, hogy az inflációs várakozásokat mérsékelje. A 2002-es eredmény elérésére önmagában ez még nem volt elég. 2002-ben a költségvetési politika továbbra is támogatta a dezinflációs folyamatot a közalkalmazottaknak nyújtott mérsékelt bérpolitikával és az államháztartási hiány további csökkentésével. A kormányzat ezen magatartása nemcsak 2003-ban, hanem a 2004-es választási évben is megmaradt, aminek eredményeképpen sikerült a 2004. év végére a 12 havi inflációt egyszámjegyű szintre csökkenteni. A romániai dezinflációs folyamatot elősegítette a lej reálfelértékelődése, valamint a gazdasági szerkezetváltás előrehaladása is.

A korábbi évek eredményei alapján, valamint előrejelző képességének a javulására alapozva (a 2003-as és 2004-es előrejelzések alapvetően teljesültek) 2005 augusztusától a RNB egy új monetáris politikai rezsimet ültetett gyakorlatba: az inflációs célkövetést. Ennek az új rendszernek az alapját az explicite vállalt inflációs célok és a nyitottabb kommunikáció képezték. Az előző évek alatt fokozatosan újra felépített hitelesség az inflációs várakozásokat pozitív irányba befolyásolták, javítva ezáltal a monetáris politika hatékonyságát. A 2. sz. táblázat adatai alapján megállapíthatjuk, hogy az elmúlt 2 év inflációs céljai alapvetően teljesültek, a 2007-es évre is hasonló eredmény várható. A 2005 után is folytatódó dezinflációt tovább támogatta a restriktív költségvetési politika, valamint a lej (nemcsak reál-) nominális felértékelődése is.

2. sz. táblázat. Inflációs célok és teljesülésük 2005 óta

Év	2005	2006	2007
Inflációs cél (december/december) – %	6,5–8,5	4–6	3–5
Realizált infláció (december/december) – %	8,6	4,87	3,66*
Maastrichti konvergenciakritérium	2,4	2,8	

Forrás: Országos Statisztikai Hivatal

** a 2007-es adat 2007 március/2006 márciusra vonatkozik*

ujforum_63b.qxp 4/27/2007 2:46 PM Page 11

Mindezen eredmények ellenére a hazai infláció még mindig meghaladja a maastrichti kritérium alapján meghatározott szintet.

Az inflációval szoros összefüggésben vizsgálható a kamatláb-kritérium. A hosszú távú nominális kamatlábakat a 10 éves államkötvények hozamán keresztül kell vizsgálni. Hosszú ideig Romániában ilyen típusú állampapír nem is létezett. A kedvező államháztartási pozíció az állam hiteligényét jelentősen csökkentette, ebből kifolyólag kevés ilyen típusú állampapír létezik. Az utolsó 10 éves futamidejű kibocsátásra 2005 augusztusában került sor. Ezeknek az állampapíroknak az éves hozamuk 7,49%, amely meghaladja a 6,2%-os maastrichti konvergenciakritérium által megszabott szintet. Annak érdekében, hogy ezen kritérium mélyrehatóbban elemezhető legyen, szükséges, hogy újabb 10 éves futamidejű állampapírok jelenjenek meg a piacon. E tény növelné ezen papírok likviditását és reálisabb képet nyújtana a romániai hosszú távú hozamokról.

Mindemellett a Fisher-hatás alapján megállapítható, hogy amennyiben az infláció tovább csökken hazánkban, a nominális kamatlábak is csökkenni fognak, elősegítve ezen kritérium teljesülését is.

Az ötödik nominális konvergenciakritérium a hazai pénz árfolyamára vonatkozik. Ennek értelmében a lej két évig úgy kell részt vegyen az ERM-2 árfolyam-mechanizmusban, hogy ne kerüljön sor egyoldalú középárfolyam-leértékelésre.

Az ERM-2 árfolyamrendszer szerint a hazai pénz árfolyama napi szinten nem térhet el több mint ± 15%-kal a meghatározott középárfolyamtól. Elméletileg az inflációs célkövetés rendszer egyik követelménye a lebegő árfolyamrendszer léte. Egy adott, meghirdetett cél megkövetelheti, hogy a központi bank a cél elérése érdekében a hazai pénz erősödése mellett lépjen fel a valutapiacon. Ez a lépés konfliktusba kerülhet az árfolyamcéllal, amely szerint a hazai pénz árfolyama nem léphet ki a lebegési sávból. Ez még akkor is megtörténhet, ha ez a lebegési sáv széles (például ± 15%). Magyarországi példája gyakorlatilag is alátámasztja a fenti érvelést.

Tekintettel arra, hogy hazánkban az inflációs célkövetés monetáris rezsim működik, a célkonfliktus elkerülése végett a RNB nem vesz részt az ERM-2 árfolyam-mechanizmusban. Ebből kifolyólag *de jure* ez a kritérium nem teljesül Románia esetében. Ha emellett megvizsgáljuk, hogy történelmileg a menedzselt lebegtetés árfolyam-rendszerben milyen igazodásokat realizált a piac, akkor azt tapasztaljuk, hogy az elmúlt két évben az *átlagárfolyamhoz képest* a maximális kilengése az árfolyamnak +10% és -6,1% volt.

3. Reálkonvergencia Romániában

Habár a maastrichti szerződés nem ír elő semmilyen kötelezettséget a reálkonvergenciára vonatkozóan, mégis ajánlott, hogy a reálgazdasági kondíciókat illetően minél na-

ujforum_63b.qxp 4/27/2007 2:46 PM Page 12

gyobb hasonlóság létezzen a tagállamok között. Egy ország reálgazdasága minél közelebb áll a csatlakozó tömb reálgazdaságaihoz, annál kisebb valószínűséggel kerül sor a csatlakozást követően makroszintű feszültségekre.

A reálgazdasági konvergencia vizsgálatát a következő mutatók alapján végezzük:

– a vásárlóerő-paritáson számolt egy főre jutó BHT,
– termelékenységi mutatók,
– gazdasági szerkezeti hasonlóság,
– a hazai gazdaság nyitottsági foka,
– az EU-ba/ból bonyolított export/import részaránya a hazai összexportból/importból.

A legnagyobb különbség Románia és az Európai Unió makrogazdasági mutatói között az egy főre számolt BHT esetén létezik. Ez a különbség még akkor is óriási, ha a kibocsátást vásárlóerő-paritási számításokkal korrigáljuk. A 3. sz. táblázat adatai alapján látható, hogy a csatlakozás pillanatában a hazai egy főre jutó BHT egyharmada volt az EU-15-nek. Ez jelentősen magasabb a 2000-ben létező 22,7%-hoz képest. Csupán egy kevéssel (átlagban 4 százalékponttal) kedvezőbbek ezek a mutatók, ha a viszonyítás alapját nem az EU-15, hanem az EU-27 képezi.

Ugyanez állapítható meg a termelékenységi mutatókról is. Az elmúlt hét évben, elsősorban a külföldi működőtőke-beruházások hatására, jelentősen növekedett az egy főre jutó termelékenység. Ennek ellenére 2006-ban a hazai egy főre jutó termelékenység az EU-15 38,7%-át tette ki. (2000-ben a mutató értéke 25,95% volt.)

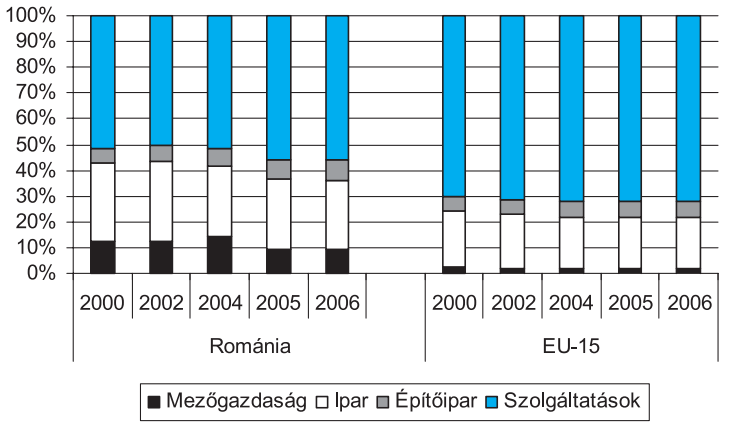
3. sz. táblázat. Vásárlóerő-paritáson számolt egy főre jutó BHT Romániában az EU-15-ben és az EU-27-ben

	2000	2002	2004	2005	2006
EU-15 – euró	22 000	23 500	24 700	25 400	26 500
EU-27 – euró	19 130	20 570	21 800	22 560	23 600
Románia – euró	5 000	6 100	7 400	8 000	8 800
Arány az EU-15-höz képest – %	22,7	26,0	30,0	31,5	33,2
Arány az EU-27-hez képest – %	26,1	29,7	33,9	35,5	37,3

Forrás: Eurostat, saját számítások

A reálgazdasági konvergenciát vizsgáló többi mutató kedvezőbb. A gazdasági szerkezet hasonlósága magasfokú. A mindkét gazdaság BHT-jében azonos súllyal bír az ipar és az építőipar. Habár Romániában a mezőgazdasági ágazat súlya nagyobb, a szolgáltatásoké pedig kisebb az EU-15-höz képest, időben vizsgálva, a hazai mezőgazdaság súlya csökken, a szolgáltatásoké pedig nő.

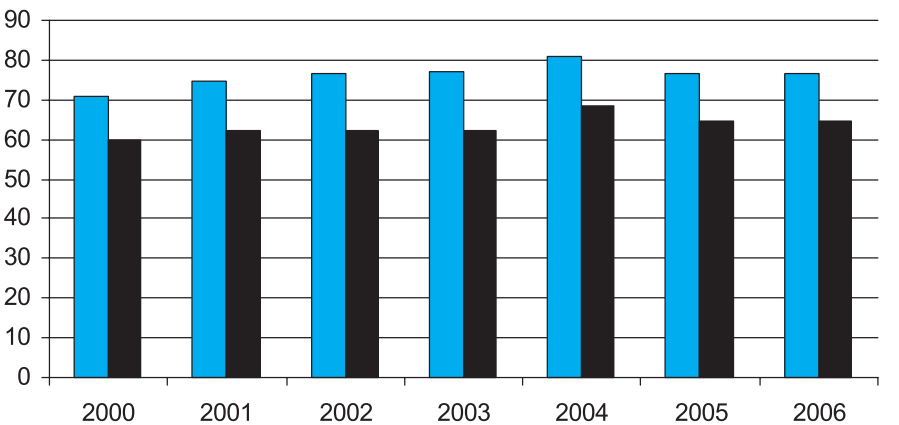
ujforum_63b.qxp 4/27/2007 2:46 PM Page 13

Forrás: Eurostat

4. sz. ábra. Románia és az EU-15 gazdasági szerkezeti hasonlósága

A hazai gazdaság magas nyitottsági foka[4] és a jelentős EU export/import részarány ugyancsak kedvező az euró hazai bevezetése számára. Az 5. sz. ábra alapján megállapítható, hogy időben ezen mutatók értékei a reálkonvergencia irányába mutatnak.

Forrás: Román Nemzeti Bank

5. sz. ábra. Románia gazdasági nyitottságának és a EU-val[5] folytatott külkereskedelemnek az alakulása

[4] A gazdasági nyitottság fokát az (export+import)/BHT mutatóval mérjük.
[5] 2003-ig EU-15, 2004-től EU-25.

ujforum_63b.qxp 4/27/2007 2:46 PM Page 14

Az öt nominális konvergenciamutató közül Románia esetében jelenleg az államháztartásra vonatkozó két mutató teljesül. Amennyiben az infláció követi az eddigi dezinflációs pályát, akár két éven belül ez a mutató is a maastrichti kritérium szintjére csökkenhet, maga után húzva a nominális kamatlábkritériumot is. Ebben az esetben az euró bevezetéséig csupán két éven keresztül kellene részt venni az ERM-2-ben. A legoptimistább feltételezések alapján akár 2010–2011-re is be lehetne vezetni Romániában az eurót. Jó-e azonban egy ilyen gyors ütemű euróbevezetés Romániának? Nem.

A bemutatott jelentős különbség a hazai és az EU-s jövedelem között (egy főre számolt BHT) makrogazdasági feszültségeket okozna egy gyors euróbevezetés esetén. A hazai termelékenység további, EU-hoz viszonyított gyorsabb ütemű növekedésének hatására a hazánkban előállított, külkereskedelmi forgalomba kerülő termékek relatív olcsóbbá válnak a külföldi termékekhez képest. A külkereskedelmi forgalomba kerülő termékek ára viszont nem mutathat jelentős eltéréseket nemzetközi szinten az egy ár törvényének értelmében. Ilyen körülmények között két lehetőség[6] van az alkalmazkodásra:

– a hazai pénz erősödik és a termék lejben kifejezett ára változatlan, valamint

– a hazai pénz árfolyama változatlan és a termék lejben kifejezett ára növekszik.

Az első változat abban az esetben lehetséges, ha a két pénznem között az árfolyam nem rögzített. Ennek a változatnak az az előnye, hogy a hazai pénz erősödése levezeti az inflációs nyomást. A második esetben erre nem kerülhet sor, így infláció keletkezik. Amennyiben Románia bevezetné az eurót, e második forgatókönyvvel kellene szembenéznünk. Nem lenne lehetőség a lej erősödésére, ami többletinflációhoz vezethetne.

A túlzottan elodázott euróbevezetési céldátum nem hat ösztönzőleg a gazdaságpolitikai döntéshozókra (elsősorban a kormányzatra), hogy a további szükséges gazdasági szerkezet-átalakítási programokkal előrelépjen.

A fenti ellentétes hatásokat figyelembe véve helyesnek ítéljük meg a Román Nemzeti Bank azon elképzelését, hogy lassabb, de nem túl távoli euróbevezetés mellett tevékenykedik.

Irodalomjegyzék

1. Balassa Béla (1961): The Theory of Economic Integration. Irwin, Homewood, IL., USA.
2. Banca Națională a României – Raport Anual 2000
3. Banca Națională a României – Raport Anual 2001
4. Banca Națională a României – Raport Anual 2002
5. Banca Națională a României – Raport Anual 2003
6. Banca Națională a României – Raport Anual 2004
7. Banca Națională a României – Raport Anual 2005
8. Banca Națională a României – Raport Lunar 2007/1
9. Guvernul României – Programul de convergență 2006–2009, București, 2007
10. koord. Matolcsy György: Magyar eurostratégia, Növekedéskutató intézet, Budapest, 2004

[6] A külgazdasági feltételeket adottnak tekintjük, hisz arra Romániának mint kis nyitott gazdaságnak nincs hatása.